

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

**REKABET KURULU KARARI**

Dosya Sayısı : 2008-4-234  
Karar Sayısı : **08-63/1041-401**  
Karar Tarihi : 12.11.2008

**A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER**

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI  
Üyeler : Tuncay SONGÖR, M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN  
Mehmet Akif ERSİN, Dr. Mustafa ATEŞ

10 **B. RAPORTÖR** : M. Okan ALPAY, Recep GÜNDÜZ

**C. ŞİKAYET EDEN** : Mustafa ARTAR  
Bartın Üniversitesi Öğretim Görevlisi Bartın

**D.ŞİKAYET EDİLEN:** Bartın ili merkezli yolcu taşımacılığı yapan otobüs firmaları

**E. DOSYA KONUSU:** Bartın ili merkezli yolcu taşımacılığı yapan otobüs firmalarının hizmet kalitelerinin düşük, fiyatlarının ise ortak hareket etmeleri sonucu yüksek olduğu iddiaları.

20 **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** İlgili elektronik posta mesajında, esas olarak Bartın ilindeki otobüs firmalarının izledikleri fiyat politikaları ve uyguladıkları fiyat artışlarından şikâyetçi olunmuştur. Bununla beraber söz konusu mesajda belirtilen başlıca diğer hususlar ise şunlardır:

- Bartın'a sefer düzenleyen otobüs firmalarının hizmet kalitesi, yolculuk süresi gibi hususlarda yolcuların mağduriyetine yol açan uygulamaları bulunmaktadır.

- Firmaların kısa zaman aralıkları içinde uyguladıkları farklı fiyatlar ve fiyat artırımları haksız rekabete yol açmaktadır. Bu duruma örnek olarak Bartın-Ankara arasında uygulanan fiyatın 19.9.2008 tarihinde 22 YTL., 27.9.2008 tarihinde 25 YTL. ve aynı günün akşam saatlerinde ise 30 YTL. seviyesinde olması gösterilebilir.

30 - Bartın-Ankara ve Bartın-İstanbul arası yolcu taşımacılığında, Ulaştırma Bakanlığı tarafından Nisan 2008 tarihinde yayınlanan Tebliğ'e göre uygulanması gereken asgari fiyatların altına inilmemektedir. Bunun ötesinde aynı güzergahlar üzerinde gidiş dönüş için farklı fiyatlar uygulanması suretiyle yolcu hakları ihlal edilmektedir.

**G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 7.10.2008 tarih ve 6537 sayı ile giren başvuru üzerine düzenlenen 6.11.2008 tarih ve 2008-4-234/İİ-08-MOA sayılı İlk İnceleme Raporu, 7.11.2008 tarih ve REK.0.08.00.00-110/322 sayılı Başkanlık Önergesi ile 08-63 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

## H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da;

40 - Bartın ilinde faaliyet gösteren otobüs firmalarının hizmet kalitesinin yeterli olmadığı, firma çalışanlarının bir takım keyfi uygulamaları nedeniyle yolculuk süresi açısından yolcuların mağdur olduğu yönündeki şikayetlerin 4054 sayılı Kanun kapsamında olmadığı,

- Bartın ilindeki otobüs firmalarının fiyatlarına yönelik şikayetlerine ilişkin olarak ise, söz konusu fiyatların Ulaştırma Bakanlığı'nın onayladığı fiyat aralıklarında uygulandığı, onaylatılan ve uygulanan farklı fiyatların bir fiyat anlaşması olmadığına delil teşkil ettiği gerekçeleriyle 4054 sayılı Kanun kapsamında herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı

görüşlerine yer verilmiştir.

## I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

### 50 I.1. İlgili Pazar

#### I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Dosya mevcudu bilgiler çerçevesinde, ilgili ürün pazarı "karayolu ile yolcu taşımacılığı pazarı" olarak belirlenmiştir.

#### I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

Şikâyet konusu uygulamanın Bartın merkezli gerçekleşiyor olması nedeniyle, ilgili coğrafi pazar "Bartın ili" olarak tespit edilmiştir.

### I.2. Tespitler ve Değerlendirme

#### I.2.1. İlgili Mevzuat

60 Bilindiği üzere 4925 sayılı "Karayolu Taşıma Kanunu" karayolu ile yolcu taşımacılığını düzenleyen temel yasa metni niteliğindedir. Ayrıca söz konusu Kanun kapsamında Ulaştırma Bakanlığı tarafından çıkartılan "Karayolu Taşıma Yönetmeliği" ve "Karayolu İle Şehirlerarası Yolcu Taşımacılığı Alanında Uygulanacak Taban Ücret Tarifesi Hakkında Tebliğ" de ilgili alana dair düzenlemeler içermektedir.

70 4925 sayılı Kanun'un "Kapsam" başlıklı 2. maddesinde; kamuya açık karayolunda motorlu taşıtlarla yapılan yolcu ve eşya taşımalarının, taşımacıların, taşıma acentelerinin, taşıma işleri komisyoncularının, nakliyat ambarı ve kargo işletmecilerinin, taşıma işlerinde çalışanlar ile taşımalarda yararlanılan her türlü taşıt, araç, gereç, yapıların kanun kapsamına girdiği belirtilmiştir. Söz konusu Kanun'un dosya kapsamındaki şikâyetle ilgili maddelerine aşağıda yer verilmiştir:

*“Yetki Belgesi Alma Zorunluluğu ve Taşıma Hizmeti*

*Madde 5: “Taşımacılık, acentelik ve taşıma işleri komisyonculuğu ile nakliyat ambarı ve kargo işletmeciliği yapılabilmesi için Bakanlıktan yetki belgesi alınması zorunludur...”*

*“Ücret ve Zaman Tarifeleri*

80 *Madde 11: Düzenli yolcu ve eşya taşımaları, nakliyat ambarı ve kargo işletmeciliği ücret tarifeleri, yetki belgesi sahiplerince geçerlilik süresi de belirtilmek suretiyle hazırlanır ve Bakanlığa bildirilir.*

*Ücret tarifelerine uyulması ve bu tarifelerin görülebilecek şekilde işyeri, terminal ve bilet satış yerlerine asılması ve taşıtlarda bulundurulması zorunludur.*

*Yolcu ve eşya taşıma, yükleme, boşaltma, depolama ve aktarma hizmetleri de dâhil olmak üzere ücret tarifelerinin, ülke ekonomisi ve kamu yararı aleyhine sonuç vermesi ve aşırı ücret uygulanması veya rekabet ortamının bozulması halinde ve gerektiğinde taban ve tavan ücretleri Bakanlıkça tespit edilebilir.*

*Ücret tarifeleri başlangıç ve bitiş noktaları arasında gidiş ve dönüşte aynı şekilde düzenlenir. Değişik fiyat tarifesi uygulanamaz.*

90 *Düzenli yolcu ve eşya taşımaları zaman tarifesine tabidir. Taşımacılar tarafından geçerlilik süresi de belirtilmek suretiyle hazırlanan zaman tarifeleri, Bakanlıkça onaylandıktan sonra yürürlüğe girer...”*

*Şehirlerarası yolcu taşımacılığı ile ilgili bir diğer düzenleme ise “Karayolu Taşıma Yönetmeliği”dir. Bu Yönetmeliğin dosya ile ilgili maddeleri ise şöyledir:*

*“Ücret Tarifeleri*

*Madde 38- a)Düzenli yolcu, eşya ve kargo taşımaları ile ilgili ücret tarifeleri, yetki belgesi sahiplerince geçerlilik süresi de belirtilmek suretiyle hazırlanır. Bu ücret tarifelerinin uygulamaya konulmasından önce, yetki belgesi sahiplerince Bakanlığa bildirilerek ”Görölmüştür ” şerhinin alınması zorunludur.*

100 *b) Yetki belgesi sahipleri, ücret tarifelerine uymak zorundadırlar*

*...*

*d) Ücret tarifeleri başlangıç ve bitiş noktaları arasında gidiş ve dönüşte aynı şekilde düzenlenir. Aynı güzergah üzerinde gidiş ile dönüş için değişik ücret tarifesi uygulanamaz.*

*(Değişik: RG 19/11/2006- 26351) e) Yetki belgesi sahipleri tespit edilmiş ücret tarifelerinin üzerinde ücret alamaz ve % 30’dan fazla indirim uygulayamazlar. Ancak, önceden Bakanlıktan izin almak sureti ile belirli bir süre için, kullanılan taşıtın toplam koltuk sayısının % 10’unu aşmayacak sayıda koltuk için herhangi bir orana tabi olmaksızın özel indirim uygulanabilir.*

110 *(Değişik: RG 9/9/2005-25931) f) Ücret tarifeleri asgari dört aylık, azami altı aylık süreler halinde belirlenir. Belirlenen süreyi takip eden otuz günlük süre içerisinde yeni ücret tarifesi için Bakanlığa müracaatta bulunulmazsa, ücret*

## 08-63/1041-401

tarifesi bitim tarihi itibariyle altı aydan az olmamak üzere herhangi bir işleme gerek kalmaksızın uzar ve geçerli olur. Ancak, altı aydan az olmayan bu sürenin bitiminden sonraki herhangi bir tarihte ilgilinin müracaatı halinde, yeni ücret tarifesi talebi kabul edilir.

Bakanlık, taşıma maliyetlerine etki eden unsurların önemli orandaki artış ve azalışlarını dikkate alarak bu süreyi uzatabilir veya kısaltabilir.

- 120 g) Ücret tarifelerinin geçerlilik süresini tamamlayan taşımacılar, bu sürenin sonunda fazla ücret içeren yeni bir ücret tarifesi alabilecekleri gibi, aynı veya daha düşük ücret içeren yeni bir ücret tarifesi de alabilirler. Ancak, bir önceki tarifeye göre daha düşük ücret uygulamalarında, bu ücret tarifesinin alındığı tarihten itibaren asgari dokuz ay geçmedikçe tarife değişikliği talebi yapılamaz ve yeni bir ücret tarifesi verilmez.”

### “Denetim

Madde 71: Yetki belgesi sahiplerinin Kanun ve bu Yönetmelik kapsamında yer alan her türlü faaliyetleri Bakanlığın denetimine tabidir.”

- 130 Bu kapsamda değinilmesi gereken son önemli düzenleme ise “Karayolu İle Şehirlerarası Yolcu Taşımacılığı Alanında Uygulanacak Taban Ücret Tarifesi Hakkında Tebliğ”dir. Seyahat firmalarınca uygulanacak bilet fiyatlarının belirlenmesinde Ulaştırma Bakanlığı'nın bu Tebliğ'i temel oluşturmaktadır. Anılan Tebliğ ile karayoluyla şehirlerarası yolcu taşımacılığı yapacak olan D1 yetki belgesi sahiplerinin uyacakları ve kilometre esasına göre uygulanacak olan asgari taban ücret tarifesi belirlenmiştir. 48 sayılı söz konusu Tebliğ'in 2. maddesinin (d) bendinde; “D1 yetki belgesi sahipleri ilgili mevzuattan kaynaklanan indirimli yolcu bileti kesme haklarını, bu Tebliğ ile belirlenen taban ücret tarifesinden daha aşağı olmamak üzere kullanabilirler. Uygulanacak indirimli bilet ücretleri, bu Tebliğ ile belirlenen taban ücret tarifesinin altında olamaz.” düzenlemesi yer almaktadır.

- 140 Karayoluyla şehirlerarası yolcu taşımacılığı yapacak olan D1 yetki belgesi sahiplerinin uyacakları ve kilometre esasına göre uygulanacak olan taban ücret tarifesi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: Yurtiçi Yolcu Taşımacılığında Uygulanacak Olan Taban Ücret Tarifesi

YOL MESAFESİ (KM)	TARİFE (YTL)	YOL MESAFESİ (KM)	TARİFE (YTL)
101-115	9,61 TL	781-850	37,88 TL
116-140	10,20 TL	851-950	39,63 TL
141-165	11,08 TL	951-1050	41,96 TL
166-190	11,94 TL	1051-1150	44,00 TL
191-225	13,70 TL	1151-1250	46,33 TL
226-275	15,74 TL	1251-1350	48,66 TL
276-335	18,94 TL	1351-1450	50,99 TL
336-410	22,14 TL	1451-1550	53,04 TL
411-485	24,76 TL	1551-1675	56,53 TL

486-560	28,26 TL	1676-1800	58,86 TL
561-640	30,59 TL	1801-1950	62,06 TL
641-720	32,92 TL	1951 ve üstü	65,56 TL
721-780	35,55 TL		

Dosya mevcudu bilgilere göre; Bartın-Ankara arası mesafe 293 km., Bartın-İstanbul arası mesafe ise 436 km.'dir. Tabloda görüldüğü üzere, söz konusu mesafelere ilişkin taban ücret Barın-Ankara hattı için 18,94 YTL., Bartın-İstanbul hattı için ise 24,76 YTL. olarak belirlenmiş ve bu ücretin altına inilemeyeceği hususu Tebliğ'de düzenlenmiştir.

### 150 I.2.2. Değerlendirme

İncelenen başvuru kapsamında Bartın iline yönelik şehirlerarası yolcu taşımacılığı pazarına ilişkin dile getirilen şikâyetleri, sunulan hizmetin niteliğine ilişkin ve fiyatlama politikasına ilişkin olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür.

160 Söz konusu başvuruda hizmetin niteliğine ilişkin olarak hizmet kalitesinin yeterli olmadığı, firma çalışanlarının bir takım keyfi uygulamaları nedeniyle yolcuların çeşitli mağduriyetlerinin olduğu dile getirilmektedir. 4054 sayılı Kanun'un 2. maddesi, *"Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde mal ve hizmet piyasalarında faaliyet gösteren ya da bu piyasaları etkileyen her türlü teşebbüsün aralarında yaptığı rekabeti engelleyici, bozucu ve kısıtlayıcı anlaşma, uygulama ve kararlar ile piyasaya hâkim olan teşebbüslerin bu hâkimiyetlerini kötüye kullanmaları ve rekabeti önemli ölçüde azaltacak birleşme ve devralma niteliğindeki her türlü hukukî işlem ve davranışlar, rekabetin korunmasına yönelik tedbir, tespit, düzenleme ve denetlemeye ilişkin işlemler bu Kanun kapsamına girer."*

170 Öte yandan, fiyatlara ilişkin şikâyetlerde ise fiyatların Ulaştırma Bakanlığı'nca yayımlanan Taban Ücret Tarifesi'nin çok üzerinde olduğu ve çok kısa zaman aralıkları içinde bile yüksek dalgalanmalar yaşandığı ifade edilmiştir. Bu durumun göstergesi olarak Bakanlığın yayınladığı Tebliğ'de taban fiyatın 18.94 YTL. olarak belirlendiği Bartın-Ankara hattında fiyatın 19.9.2008 tarihinde 22 YTL. iken 27 Eylül tarihinde 25 YTL. olarak uygulanması, aynı günün akşam saatlerine ise 30 YTL.'ye yükselmesi gösterilmiştir. Söz konusu durum firmaların kendi aralarında fiyat anlaşması yapmalarına bağlanmıştır.

Bilindiği üzere, ülkemizde şehirlerarası yolcu taşımacılığı pazarı Ulaştırma Bakanlığı'nın regülasyonuna tabidir. İlgili mevzuata göre Ulaştırma Bakanlığı şehirlerarası yolcu taşımacılığı pazarında;

180 - Karayolu İle Şehirlerarası Yolcu Taşımacılığı Alanında Uygulanacak Taban Ücret Tarifesi Hakkında Tebliğ ile ilgili güzergahlarda uygulanacak minimum fiyatı,

- Karayolları Kanunu'nun 11. maddesinde yer alan *"...ülke ekonomisi ve kamu yararı aleyhine sonuç vermesi ve aşırı ücret uygulanması veya rekabet*

## 08-63/1041-401

ortamının bozulması halinde ve gerektiğinde taban ve tavan ücretleri Bakanlıkça tespit edilebilir” hükmünden hareketle gerekli gördüğü durumlarda tavan fiyatı,

- 190 - Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin 38 maddesinin (a) bendinde yer alan “Düzenli yolcu, eşya ve kargo taşımaları ile ilgili ücret tarifeleri, yetki belgesi sahiplerince geçerlilik süresi de belirtilmek suretiyle hazırlanır. Bu ücret tarifelerinin uygulamaya konulmasından önce, yetki belgesi sahiplerince Bakanlığa bildirilerek ”Görölmüştür” şerhinin alınması zorunludur.” ve (e) bendinde yer alan “Yetki belgesi sahipleri tespit edilmiş ücret tarifelerinin üzerinde ücret alamaz ve % 30'dan fazla indirim uygulayamazlar.” ifadelerinden hareketle bilet fiyatlarında yapılabilecek azami indirim oranını

belirleyebilme yetkisine sahiptir.

- 200 Bu bağlamda, raportörlerce ilgili şikayet kapsamında Bartın otogar müdürlüğü yetkilileri ile görüşme yapılmış ve otogarda faaliyet gösteren firmaların Ulaştırma Bölge Müdürlüklerine onaylattıkları fiyat tarifeleri istenmiştir. Bu fiyat tarifelerine göre firmaların Bartın-Ankara ve Bartın-İstanbul güzergâhları için onay aldıkları resmi fiyat ve bu fiyatlar üzerinden resmi olarak yapabilecekleri %30'luk indirim tutarları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2: Bartın - İstanbul güzergâhında onaylatılan fiyatlar ve bunun üzerinden hesaplanan fiyatlar

Firma Adı	Onaylatılan Fiyat (YTL)	Azami İndirim Miktarı (YTL)	İndirim Sonrası Minimum Fiyat (YTL)
Kamil Koç	40.00	12	28
Yeni Özemniyet	45.00	13,5	31,5
VİB Bartın	45.00	13,5	31,5
Bartın StarAs 74	45.00	13,5	31,5
Cide Aslan Metro	40.00	12	28

Tablo 3: Bartın - Ankara güzergâhında onaylatılan fiyatlar ve bunun üzerinden hesaplanan fiyatlar

Firma Adı	Onaylatılan Fiyat (YTL)	Azami İndirim Miktarı (YTL)	İndirim Sonrası Minimum Fiyatı (YTL)
Kamil Koç	28,50	8,55	19,95
Yeni Özemniyet	30.00	9.00	21.00
VİB Bartın	30.00	9.00	21.00
Bartın StarAs 74	30,00	9,00	21.00

## 08-63/1041-401

Cide Aslan Metro	30,00	9.00	21.00
------------------	-------	------	-------

Yukarıda yer verilen mevzuat ile onaylatılan resmi fiyat tarifesi ve buna bağlı olarak belirtilen kanuni indirim oranları göz önüne alındığında, fiyatların yüksek olduğu ve Ankara hattında 22 YTL. ile 30 YTL. arasında dalgalanma gösterdiği yönündeki şikâyetçi iddialarına ilişkin olarak söylenebilecek hususlar şunlardır:

210 - Söz konusu piyasada Ulaştırma Bakanlığı fiyatların alt ve üst limitlerini belirlemektedir. Şikâyet kapsamında incelenen ilgili pazarda uygulanan fiyatların bu limitler dâhilinde olduğu belirlendiğinden, fiyatların aşırı olduğu iddiası açısından, 4054 sayılı Kanun kapsamında sorun teşkil eden bir durumun olmadığı anlaşılmıştır.

- Serbest piyasa koşullarında değişen arz ve talep koşullarına göre fiyatlarda dalgalanmaların yaşanması piyasa dinamiğinin bir sonucudur. Dosya kapsamında Ankara-Bartın hattında faaliyet gösteren firmaların fiyatlarını kanunen onay aldıkları fiyat marjları içinde kalmak koşulu ile arz ve talebe göre ayarlamaları 4054 sayılı Kanun kapsamında sorun teşkil eden bir husus değildir.

220 Bu değerlendirmelere rağmen, ilgili şikâyetin 4054 sayılı Kanun bakımından rekabetçi kaygı uyandırabilecek bir yönü, firmaların gerek kanunen onaylatacakları fiyatları ve gerekse kanuni sınırlar içerisindeki marjları belirlerken birlikte hareket etme ihtimalleridir. Söz konusu ihtimalin değerlendirilmesinde sektörün özelliklerinin gözönünde bulundurulmasında fayda vardır. Bu çerçevede yapılan değerlendirmede; şehirlerarası yolcu taşımacılığı pazarının büyük illere yönelik kısmında, özellikle havayolu taşımacılığından gelen baskı ile zaten oldukça rekabetçi bir yapının bulunduğu, bununla birlikte görece küçük illere yönelik kısmında ise piyasa fiyat oluşum süreçlerinin oldukça şeffaf ve gözlemlenebilir olduğu, bu tür piyasalara giriş

230 çıkış engellerinin düşük dolayısıyla potansiyel rekabetin yüksek olduğu hususları da dikkate alınmıştır. Tüm bunlar yukarıda dile getirilen yasal düzenlemeler ile birlikte değerlendirildiğinde, ilgili pazarda rekabetçi endişe yaratacak nitelikte bir fiyat anlaşmasının yapılması ve sürdürülmesinin zor olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

## J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

240 - Bartın ili merkezli yolcu taşımacılığı yapan otobüs firmalarının hizmet kalitesinin yeterli olmadığı, firma çalışanlarının bir takım keyfi uygulamaları nedeniyle yolculuk süresi açısından yolcuların çeşitli mağduriyetlerinin olduğu iddialarının 4054 sayılı Kanun kapsamında olmadığına,

- Bahse konu firmaların ortak hareket etmeleri sonucu otobüsle yolcu taşıma fiyatlarının yüksek olduğu iddialarına ilişkin olarak ise 4054 sayılı Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığına

**08-63/1041-401**

şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.